

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Štev. 47.

V Ljubljani, 2. decembra 1922.

Leto II.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 37.50 D
mesečna 3.50 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 1 Din
Inserati
se računajo:
pol str. 350 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 45 p.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Kako je po svetu?

Križarska vojska, ki so jo bili hoteli Angleži vzdigniti proti Turkom, se je prevrgla pri konferenci mizi v Lausanni v prav umazano židovsko barantanje.

Kakor sročas v italijanski Genovi, tako je tudi sedaj nad vse važno vprašanje petrolejskih vrelcev. V Genovi je šlo za ruska petrolejska polja, v Lausanni gre pa za turška. Velike svetovne kapitalistične kompanije se trgajo za zagospodovanje nad turškim petrolejem. Celo Amerikansko vlado, ki se dosedaj ni marala vtikati v evropske zadeve, so petrolejski trusti nagnali, da je v Lausanni podala izjavo, da zahteva jo tudi Zedinjene države svoj delež na dobičku, ki si ga bodo pri konferenci primešetarili zavezniki — predvsem seveda zahteva Amerika pravico za izrabljanje turških petrolejskih vrelcev.

Ta turški kšeft bo najbrže omehčal tudi angleške kapitaliste, tako da bodo le-ti dovolili Francozom napeti malo ostrejšo struno proti Nemcem glede vojne odškodnine, samo da zato pomagajo Francozi Angležem v petrolejskem vprašanju. Vsled te čudovite krščanske ljubezni do bližnjega bi postala seveda beda enega celega krščanskega naroda še groznejša: Nemški denar bi še bolj padel, bremena bi bila še težja, kar ne pomeni malo, če pomislimo, da Nemčija že sedaj plačuje zaveznikom 4 milijarde mark na dan samo za vzdrževanje okupacijske armade, ki jo ima antanta v nemških krajih. Nemško ljudstvo hočejo napraviti za sužnje, ne pomišljajo pa, da bi duševni in gospodarski propad enega celega naroda v Evropi potegnil za seboj tudi sosedo in da bi bila uničena civilizacija Evrope. Kako nevarno se bliža ta duševni polom, nam kaže dejstvo, da je v Nemčiji samo letošnjega meseca februarja prenehala izhajati 157. marca 117 in aprila tudi 117 znanstvenih ali pa leposlovnih revij. Tisk se je od takrat podražil za 2000%. In to se godi pri narodu, ki je med prvimi na kulturnem polju. Antanta sili Nemčijo, da bo tiskala samo še bankovce in redila špekulante — duševno delo pa zavrgla.

Krvosesi ljudstva sejejo po svojih agentih ta čas po celem svetu samo sovraštvo. Po Ameriki hodi

nekdanji francoski ministrski predsednik Clemenceau, ki je glavni oče krvave versajske mirovne pogodbe in govori na shodih o „miroljubni“ Francoski in „krvi žejni“ Nemčiji. Pa — kakor se sliši — Clemenceau nima preveč sreče s svojo agitacijo. Amerikanec je vojske sit in hoče delati in kučevati, kar se da najbolj pošteno v mirnih časih in dobrem sosedstvu.

Pa tudi zveze sovraštva se kujejo. Antanta bi na vso moč rada zvarila vojaško zvezo držav od severnega do sredozemskega morja, ki naj bi kakor veriga ločila Rusijo od Nemčije in skrbela za varstvo antantnega kapitalizma. Te države naj bi bile severno-morske republike: Poljska, Češka, Rumunska, Jugoslavija in na Grška. Ko smo že pri Grški, ne smemo pozabiti povedati, da so na smrt obsojene ministre že postrelili, in da je v grškem glavnem mestu Atenah sedaj pravzaprav anarhija, ker je nova vlada že odstopila in imajo ministrsko moč v rokah generali, ki si pa niso edini med sabo v vseh vprašanjih. Vojaštvo samo je na po zadnjih porazih brez discipline in dela razne zarotniške zveze; če bodo generali užugali le-te, potem se bo dalo šele govoriti o čem drugem.

Diplomatje v Lausanni imajo tedaj dela dovolj. Maloazijske zmede in pa medsebojna konkurenca povzročajo zaveznikom težke skrbi. Ko to pišemo, je pa menda v Lausanni prišla že tudi ruska sovjetska delegacija, ki jo vodi strah vseh zaveznikov, komisar za ruske zunanje zadeve Čičerin.

Čičerin je že na konferenci v Genovi iznenadil antanto in svet s proglasitvijo rusko-nemške pogodbe, ki je pretresla zlasti Francoze in Angleže do mozga in tudi sedaj so zavezniki v strahu, ali jim ne bo Čičerin zopet kaj skrivnostnega vrget na zeleno mizo, se smehljaje poklonil in odšel nazaj v Moskvo. In za Angleže, ki so ored vojno pošiljali na leto okrog 35.000 ladij skozi Dardanele v Črno morje s premogom ter zanj tovorili v črnomoških lukah rusko žito in ga vozili nazaj na Angleško, je strah pred Čičerinom in njegovimi načrti prav lahko umeven.

Do prihodnjega tedna se bo marsikaj pokazalo v jasnejši luči.

Izjava.

Pri bodočih občinskih volitvah v Ljubljani se bodo morali izreči volilci Ljubljane o dveh načelnih stališčih, in sicer: 1. predvsem, kakšno stališče zavzema Ljubljana, prestolnica Slovenije, nasproti centralistični politiki sedanje vlade v obče in 2. kakšno stališče zavzema Ljubljana nasproti nezakonitemu poseganju centralne vlade v avtonomijo občin, ali z drugimi besedami: Ljubljana bi se morala jasno izjaviti, ali je za zakonodajno avtonomijo Slovenije, ki je današnja ustava ne priznava, in ali misli zaščititi avtonomijo občin nasproti centralni vladi, za kar ji daje dovolj močno orožje že tudi ustava sama.

Ker se je „Združenje slovenskih avtonomistov“ s svojim oficijelnim glasilom „Avtonomistom“ borilo dosledno nepretrgoma za zakonodajno avtonomijo Slovenije, katero smatramo ob sedanjih razmerah za najvažnejše politično vprašanje, in seveda tudi za avtonomijo občinskih zastopov, bi bilo pač samoumevno, da bodo stranke ali skupine, ki stoje na stališču zakonodajne avtonomije, odnosno bistvene ustavne revizije, iskale stikov najprej s prvobitnim za zakonodajno avtonomijo, to je: z „Združenjem slovenskih avtonomistov“.

To se ni zgodilo.

Tako mora „Združenje slovenskih avtonomistov“, če se noče vzdržati volitev, izbirati med sledečimi strankami oziroma skupinami, ki so prijavile svoje kandidatne liste: 1. Oficijelno JDS, 2. Oficijelno SSJ, 3. Jugoslovensko Zajednico, 4. Zvezo delovnega ljudstva.

JDS in SSJ sta centralistični stranki in ne prideja pri volitvah za avtonomiste s tega stališča v poštev.

„Jugoslovenska zajednica“ je kolicija konservativnih disidentov JDS in Narodnih socialistov. Prvi nosijo na sebi odgovornost za razpust občinskega sveta in za sprejetje centralistične ustave, drugi so glasovali v Mariboru za razdelitev Slovenije v dve pokrajini.

Slovensko delavstvo in centralizem.

(Dopis.)

Z uvedbo centralistične uprave je bil nemalo zadet tudi slovenski delavec in sicer socialno zadet. Slovensko delavstvo se spočetka ni brigalo za to vprašanje, temveč je celo navdušeno ploskalo tistim svojim voditeljem, ki so ga zavedno vodili v centralistično mišljenje. Zaman so bili opomini posameznikov, ki so ga v njegovem socialnem interesu svabili pred splošno nivelizacijo, pri kateri bo moralo ravno delavstvo socialno največ pretrpeti. Delavstvo

Poleg tega je skupina socialno nesmotna in s političnim programom, ki zahteva „Združeno Slovenijo“ brez zakonodajne avtonomije.

„Zveza delovnega ljudstva“ je kolicija SLS, skupine disidentov SSJ in skupine okrog „Delavskih Novic“. Tudi ta „Zveza“ se ni upala ali ni hotela jasno nastopiti za zakonodajno avtonomijo Slovenije, ampak je uporabila besedo „samoodločbo narodov“, ki ni ob današnjih razmerah dosti jasna, avtonomijo pa je potisnila v oklepaj!

Imamo torej četvero kandidatnih list s četverimi programi, ki nobeden ne ustreza programu „Združenja slovenskih avtonomistov“ v političnem smislu.

Ker se pa vrše te ljubljanske volitve v znamenju protesta proti nasilju centralističnega režima, moramo tudi mi svojim somišljenikom dati direktivo. Kljub temu torej, da se ne strinjamo v celoti niti z eno pri teh volitvah nastopajočih skupin, smatramo, da je umesten aktiven nastop naših somišljenikov na tisti strani, ki najostreje zanika nasilni centralizem; to pa je pri teh volitvah „Zveza delovnega ljudstva“.

Slovenski avtonomisti, ki zastopamo tudi svoj konkreten socialni in gospodarski program, se zavedamo nujnosti dati oporo tisti politični skupini, ki bi sedanji centralistični in nasilni režim zadela najbolj — čeprav nobena tu nastopajočih političnih skupin ne ustreza našemu političnemu programu. Naši somišljeniki v Ljubljani niso politični analfabeti; zato bo vsak naš somišljenik, ki bo šel volit, oddal svoj glas tisti skupini, ki je po svojem bistvu najbolj protirežimska. Zmaga takozvane „Jugoslovanske zajednice“ bi pomenila poraz centralistične JDS v njenem lastnem taboru. Zmaga takozvane „Zveze delovnega ljudstva“ pa bi pomenila poraz obeh.

Ljubljanska organizacija „Združenja slovenskih avtonomistov“.

LISTEK.

Narodni govorniki.*)

Poleg mnogega je rodila naša mila očetnjava tudi narodne govornike; in kdor se ne bi spomnil teh, bi naredil ravno tako velik greh, kot tisti, ki ne bi opozoril od časa do časa na to, da žive med nami dr. Franjo Ilesič, Franc Govekar, Engelbert Gangl in drugi, če sami tega ne povedo.

In ti govorniki niso samo naše gore list in veja našega drevesa, kakor je

*) Kdor ne priznava slovenskega naroda, rabi lahko na mesto „narodni govorniki“: plemenski, jugoslovanski ali srbsko-hrvatskoslovenski govorniki kakor pravimo na pr. na mesto „dr. Ilesič“: jugoslovanski nacionalistični omladinac ali na mesto „Jaka Dimnik“: mladin.

rekel Koseski: „šest jih šine, kjer porine“, ampak so pravi, skoro bi rekli: edini predstavitelji našega, do nedavno v sponah tujstva ječečega naroda ali plemena: so zastopniki starih in mladih, bogatih in revnih ter vseh slojev: Sokolov, Orlov, Orjuncjev, romarjev in tpečega naroda ter imajo poleg vsega zasluge na polju slovnične sploh ter izgovarjave in skladnje posebej, zunanjepolitične zasluge in zasluge za časščne zaslužnih mož, žena in velikih bitk ter vsega lepega in blagega.

Pri razdelitvi po poljih njihovega kulturnega udejstvovanja pridejo najpreje na vrsto prvi govorniki, to so tisti, ki nastopajo ob sokolskih prireditvah in tisti, ki slavijo velike bitke. Razloček med prvimi in drugimi je ta: prvi so obrti in govorniki bolj strumno, nekako z zobmi, drugi imajo brado, govorijo votlo, iz trebuha, da dajo s tem povdarka historičnosti trenutka. In do-

čim začnajo prvi svoj govor s „Fait accompli“ in končujejo z „Ak i jesu odleteli ždrali, ostali so ptiči ždraloviči“. Oboji pa in vsi drugi, ki še pridejo na vrsto, rabijo na mesto vsakdanjega „je bil, vznešeni, bil je“, in na mesto plehkih: „že“ in „zdaj“ polnoglasni: „uže“ in „zdajci“. Kruto pa bi se motil, kdor bi mislil, da smo s tem izčrpali že vse, kar imajo narodni govorniki skupnega, ali če bi bil celo tako navadno nezaveden, da bi mislil, da so s tem že odpravljeni vsi narodni govorniki.

Kajti kaj pomenita besedici „uže“ in „zdajci“ v primeri s pristno-slovenskim zakladom besed, ki se je ohranil v gorovih teh naših prvakov, n. pr. vigred, kino, poznoj, vzhičenost, milina, nacija, proletarijat, klasa, front, progres, moderen, čajanka, rout in zajednica!

Pa ne samo besed, tudi govornikov je še mnogo vrst. So govorniki, ki nastopajo pri ustanovitvi ljudskih

knjižnic in ki ne pozabijo povdariti zemljepisne lege slovenske in jugoslovanske domovine, ki „leži na zapadu solnčnega okcidenta“. Drugi govorniki nastopajo pri volilnih shodih na Gospodarski cesti in povsem umestno ugotovijo zaključke moderne vede, da „se jetika ne zdravi z denarjem ampak s statistično ugotovljenimi dejstvi“. In kaj naj rečemo o vseh tistih tih delavcih na polju narodnega govorništva, ki skromno-liko vijolice za zidom in mravlje na polju izžarevalo vonj svojega truda v poprišče slovenske kulture? Ne postavljajo se jim bahavi spomeniki, ki so nujni kakor vse posvetno, ne potresajo se jim grobovi z rožami, ki jih pomori kruta slana v mrzli jeseni, ali njih ime se blišči v zlatih črkah v slovenski povestnici in je za večno vklepano v granit nežnih src slovenskega naroda.

in laž in tako je večina teh mož vodila delavstvo v političen razpad in v socialno-politično katastrofo, ki jo je doživelo in jo še danes težko preživlja predvsem slovensko delavno ljudstvo. Voditelji tega centralističnega pokreta so se končno okoristili z dobrotami in nagradami centralistične vladajoče buržoazije, delavstvo pa je ostalo razbito v svojem velikem razočaranju.

Po državnem preobratu je bilo delavstvo v Sloveniji najboljšje organizirano ter je imelo tudi nekoliko politične moči. To moč je slovensko delavstvo izrabilo; dobilo si je političnega ugleda in dolgo vrsto socialno-političnih pridobitev. Tako na primer zboljšano bolniško zavarovanje, provizionisti bratovskih skladnic so dobili znatno poboljšanje svojega položaja, brezposelno delavstvo je dobivalo brezposelno podporo iz državne blagajne, v pekovski obrti se je omejilo nočno in nedeljsko delo. Delavski otroci so dobili zaščito in zavetišča, uveljavil se je osemurni delavnik, v tovarniških obratih so dobili delavski zaupniki več pravice, obrtno nadzorništvo nad obrati se je pomnožilo, po vseh važnejših obrtnih središčih so se ustanovile posredovalnice za delo, za delavske porodnice se je tedaj prvič začelo skrbeti; tudi v uradih so dobili delavci ugled in enakopravnost, razne vladne odredbe in naredbe so se izdajale v zaščito delavskega sloja, ki je dobilo svoje zastopnike v raznih upravnih in davčnih komisijah; mezdni spori med delom in kapitalom so se uravnavali na pritisk vlade itd. Delavske strokovne (stanovske) organizacije so postale močnejše in ugleden faktor v javnem življenju. Delavsko združništvo je naraščalo in postalo močno orožje proletarskega sloja v vsakdanjem trenju.

Pod geslom «ujedinjenja» se je delavski pokret centraliziral, seveda v Beogradu! Ker pa srbski delavci še

dolgo niso bili na isti socialni višini kot slovenski, so le-ti zadnji morali doplačevati — zednačevanje, nivelizacija se je pričela! Poleg tega se je pokazalo, da je »mentalitet« (miselnost) srbskih delavskih voditeljev isti, kakor n. pr. Pašića. Zadnji hoče s srbsko hegemonijo nadvladati celo državo, srbski delavski voditelji pa so hoteli iz Beograda ven voditi ves delavski pokret v državi. Metoda obeh je ista: absolutizem! Tako je prišlo, da je slov. delavstvo izgubilo skoro vse svoje predvojne in povojne socialno-politične pridobitve, srbski delavec pa je od tega zelo malo imel. Za zgled navajamo delavsko zavarovanje. V Srbiji ga kljub zakonu še danes ne poznajo, pri nas pa se je isto tako nespametno uredilo, da delavstvo od njega nima kdove kaj več — kot le silno visoke prispevke. Velik del teh dohodkov požre birokratizem in pa nepremišljene dajatve, tako da stoji danes cela ta institucija pred — finančnim krahom! Delavstvo je izgubilo v teh institucijah tudi premoč, ki jo je dolga desetletja že imelo — vsaj v Sloveniji.

Centralistično hotenje in mišljenje je slovensko delavstvo spravilo ob vse pridobitve, vzelo mu je vso potrebno politično moč in socialno aktivnost. Danes pošilja nasilni režim nad nje — ne bajonete, ker mu to treba ni! — temveč razne demagoške razdirače, ki jih mastno plačuje s poslanskimi dnevnici, pa čeprav niso poslanci nikoli bili. In ti ljudje brez studa pridigajo moralo — drugim, po vzgledu tatu: »Primate ga!«

Te svoje napake delavski sloj ne bo kmalo več popravil — če jo sploh bo! Vendar je to lep zgled za vse, kam vodi vse ljudstvo centralizem, ki po svojem bistvu ni in ne more biti drugačen kot — nasilen, nezmožen, roparski in nekulturen!

Tudi Slovenci smo narod!

V zadnji številki našega lista smo objavili članek, kjer smo povedali, kako omahuje ljubljanski dnevnik »Slovenski Narod« med »jugoslovanstvom« in slovenstvom. Med dnevnimi vestmi pa smo povedali dr. Francetu Ilesiču, kar mu gre zaradi njegove trditve, da je »Zedinjena Slovenija« — anahronizem t. j. nekaj starega, preživelega.

Naš list je izšel v soboto dopoldne. Že popoldne istega dne pa smo brali v »Slov. Narodu« sledeče stavke:

»Nekoč smo se jugoslovenski akademiki v svoji narodni stiski zatekli k utemeljitelju sociologije kot strogo znanstvene, krute objektivno razsojajoče vseučiliške discipline, prof. dr. Ludviku Gumpłowiczu. Mož je bil sicer Poljak, a je užival tudi v nemškonalionalnih znanstvenih krogih, kakor sploh po celem znanstvenem svetu največje zaupanje in simpatije. In to z vso pravico. Saj je presojal vse pojave socialnega, kulturnega, gospodarskega in političnega značaja strogo objektivno in z največjo treznostjo resničnega znanstvenika.

Slovenci smo ga vprašali, kaj misli o nas kot narodu. In mož nam je izjavil, da imamo Slovenci vse attribute resnične, žive narodnosti in da se nam za njo ni treba bati, ker se ne da uničiti, če tudi bi imeli še hujše nasprotnike, kot so Nemci in Italijani.

Kamci nas je ta znanstvena diagnoza enega prvih svetovnih znanstvenikov-sociologov takrat poživila in ohranila za vse naše deko, to vedo samo oni možje, ki so jo takrat slišali iz Gumpłowiczevih ust. In isto diagnozo sociološke vede je potrdil v zadnjem zvezku »Jugoslovenske Njive« vseučiliški profesor dr. Milan Rešetar, priznavajoč, da smo Slovenci — narod s svojim jezikom in s svojo naravno individualnostjo. Rešetar je hrvatski zastopnik jezikoslovne vede, ki je prišel iz svojih znanstvenih vidikov do istega zaključka kakor Gumpłowicz iz svojih socioloških razmotrivanj.

Nato pa nadaljuje:

Ali je zares potrebno, da se v interesu naše skupne državnosti, v kateri ni in ne more biti debate v krogih poštenih in pametnih Slovencev, Srbov in Hrvatov, ujedinjena Slovenija kot bi-

stven del države nasilno onemogoči, odnosno izbriše? Naša ustava in naša kraljevina ima skupno ime, ki upošteva Slovenijo kot celoto v političnem in kulturnem oziru. In to je edino pametno, kar so mogli ustavodajalci v sedanjem štadiju našega državnega razvoja ugotoviti kot zdravo normo zdravega nadaljnjega razvoja. Nihče noče in ne more prejudicirati bodočemu razvoju, a v sedanjosti, ki je za nas realno polje udejstvovanja, Slovenija je! In ta uboga, toliko preizkušena Slovenija tudi v svoji tragično okrnjeni celoti naši državi ne bo v škodo ali v sramoto, za to jamči vsak pošten Slovenec z vsem, kar mu je milo in sveto. In prepričani smo, da ni poštenega in razumnega Srba ali Hrvata, ki bi mu bila naša Slovenija v opravičeno spodtiko.

Ne bomo se na tem mestu obregovali ob »Narodovo« nedoslednost in cincanje. Za to naj odgovarja ali uredništvo lista ali pa oni, ki dajejo listu njegovo smer. Pribiti pa moramo, da je po dolgem obotavljanju vendarle tudi »Narod« našel besede: **Slovenija je! Slovenski narod je!**

Iz tega spoznanja pa je treba tudi izvajati potrebne posledice. Če Slovenija obstoji, če slovenski narod obstoji, in sicer kot narod obstoji, t. j. obstoji kot nekaj celega, nekaj enotnega in nekaj organskega, potem je jasno, da hoče ta organizem tudi živeti. Organizem brez življenjske volje narava ne pozna. Za svoje življenje pa potrebuje narod veliko mero svobode in ne prenese nikakega vklepanja v tuje mu sisteme. Kakor hitro ga vkleneš, ne bo zadovoljen in bo delal nemir.

Moderna država pa predpostavlja zadovoljno prebivalstvo, sicer razpade. Zadovoljno pa bo prebivalstvo oziroma njegovi deli, kamor spadajo tudi narodi, le tedaj, če se lahko razvijajo po svoje, torej če se jim omogoči samolastno življenje v vsakem oziru brez tuje ali pa »bratske« komande.

Upamo, da bodo polagoma uvideli istinitost tega tudi oni, ki prisegajo na »Narod« in da bodo začeli polagoma nekoliko drugače misliti o pojmih »lastna državnost« in »zakonodajna avtonomija« kakor so mislili doslej.

Beograjske upravne misli.

Nedavno je zahteval naš vojni minister od parlamenta ogromen kredit za oboroževanje armade. V tajni seji mu je parlament dovolil skoro 3 in pol milijarde kron. Komaj pa je bil kredit dovoljen, so se že začele snovati razne družbe in družbe, da bi s pomočjo uplinskih zvez v ministrstvu vojne in mornarice dobile kakšno dobavo za armado in pri dobavi seveda ogromno »zaradile.«

Toda kdo naj opiše silno začudenje in preplašenost teh ljudi, ko je povedal beograjski list »Balkan«, da so vse dobave že zdavnaj — oddane! In sicer oddane že zdavnaj pred dovolitvijo kredita, in ne morebiti najcenejšim ali najboljšim ponudnikom, ampak ljudem, ki stoje v tesnih zvezah z osebami v vladi!

Ta slučaj, kako poskušajo razni dobri prijatelji vlade na nagel način obogatiti na državne stroške, v srbski zgodovini ni osamljen. Za časa balkanske vojne se je rodila takozvana »opaničarska afera«, kjer je skupina vojnih liferantov dobavila za armado namesto opankov iz usnja opanke iz papirja (»papendekelna«), potem je znana »peskarska afera«, v kateri so bratje Popovič dobavljali za armado moko pomešano s peskom in še več podobnih »afar«. Nikdar pa se doslej ni slišalo, da bi bil le eden izmed teh lopovov postavljen pred sodišče in kaznovan!

Kako se pri vojnih dobavah gospodari z državnim denarjem, dokazujejo dva pisma, ki jih je objavila beograjska »Epoha«. Pisma se nanašajo na nakup vojnega materiala, ki so ga kupili približno pred dobrim letom gotovi gospodje na Dunaju za našo armado.

Prvo pismo se glasi:

»Dragi Vlado! Upam, da si srečno prišel v Beograd. Čakam, da me o Tvojem prihodu obvestiš. Ker pa Marič do danes še ni prišel sem (na Dunaj) in mi tudi ni pisal, Te prosim, da ga v Beogradu poiščeš. Reci mu, da ga lepo pozdravljam. A ne glede na prijateljstvo mu povej, da ne živim v okolnostih, ki bi mi dopuščale, da živim le od prijateljstva, a brez »zarade.« Jaz poznam vse posle z dobavo Tvoje komisije. On mi do danes še ni plačal provizije. Jaz natanko vem, kje je on stvari kupil, vem tudi po čem je blago plačal in vem, kako ga je državi zaračunal. In kar je glavno, vem tudi, kako se je »dobiček« razdelil in poznam osebe, ki so prejele »poklone«. Zato hočem tudi jaz svoj delež. Sicer bom objavil vse, čeprav potem vsi trpimo. Prosim Te, da mu to poveš. Jaz vem natanko, koliko

je dobil g. Dž... in koliko g. M.... Moje zveze v Beogradu so ti znane. Torej izvrši to reč za mene in bom Ti hvaležen. Pozdravlja Te Tvoj Svaba. Emil Baumann, Dunaj, 31. avg. 1. 1921.»

Drugo pismo, naslovljeno na polkovnika Laziča v vojnem ministrstvu, se glasi:

»Gospodu polkovniku Laziču, šefu inženirsko-tehničnega oddelka v vojnem ministrstvu v Beogradu. Obračam se na Vas s prošnjo, da posredujete pri Vašem prijatelju Mariču, da izpolni svojo obljubo in meni izplača provizijo, ki sem jo zaslužil z izvršitvijo nabave v vrednosti 24.760.000 kron (nemšk.h).

G. Marič mi je obljubil od te svote trideset odstotkov, kar bi znašalo 742.800 kron. Ko sem izročil mast, kupljeno od Štaufferja, mi pa g. Marič ne le ni izplačal 30 odstotkov, ampak samo 25 tisoč kron. Danes bi bil zadovoljen, če mi izplača še 300 tisoč kron.

Ako tega ne stori tekom 30 dni, bi bil prisiljen ga tožiti in kot priče bi moral poklicati pred sodišče Vas, podpolkovnika Milinkoviča, Sretenoviča, in gospoda vojaškega atašeeja pri tukajšnjem Vašem poslanstvu, ker so vse te osebe v to zadevo zapletene. Jaz sem imel z dobavo 3 mesece posla in sem zato svojo provizijo pošteno zaslužil.

Z ozirom na dejstvo, da je Marič imel veliko stroškov za plačevanje različnih provizij, se zadovoljujem s svoto 300.000 kron.

Ker Marič ni hotel zadeve z menoj urediti, zato se obračam na Vas, ker vem, kako je neprijetno za javne funkcionarje, če so zapleteni v trgovske zadeve.

Vaš zastopnik v komisiji g. podpolkovnik Milinković natanko ve, da zahtevam samo svoj zaslužen denar. To je znano tudi g. Pavloviču. Upam, da se boste zavzeli za mene pri Mariču, da se cela zadeva prijateljsko uredi. Jaz nisem tako bogat, da bi svoj zaslužek lahko drugim odstopil, in kakor je Marič plačal drugim, naj plača tudi meni. Vas pozdravlja Vaš Emil Baumann, Dunaj, III., Obere Bahngasse 24.

Tako govore pisma. Kdor pa misli, da je bil ali da bo kdor prišel zaradi takih afer v preiskavo ali pa da bo celo obsojen, se iako moti!

Končno še eno vprašanje: Koliko pušk bodo kupili za 800 milijonov dinarjev in koliko milijonov bo izginilo v žepu liferantov?

Ti, srečna Slovenija, boš pa plačevala in plačevala...

Važna izjava hrvatskega bloka.

Z ozirom na pogajanja z raznimi srbskimi politiki in z ozirom na svojo namero, da pride v Beograd in se udeleži parlamentarnega delovanja, je izdalo vodstvo hrvatskega bloka sledečo objavo:

»Odobravamo delovanje predsedništva hrvatske republikanske kmečke stranke in mu prepuščamo popolno svobodo v pogajanjih z zastopniki srbskega naroda.

Obenem potrjuje sklep osrednjega odbora hrvatskega bloka, da se zastopniki »stranke prava« za tako dolgo izključijo iz hrvatskega bloka, dokler bodo v tej stranki prevladovali »frankovci«.

Kot predpogoj za rešitev srbsko-hrvatskega spora smatra vodstvo bloka izvršitev sledečih točk:

1. Na srbski strani mora pri rešitvi hrvatskega vprašanja sodelovati g. Stojan M. Protič, ki si je s svojim ustavnim načrtom, s svojo dveletno borbo za revizijo ustave in s svojim poznavanjem hrvatskih razmer pridobil zaupanje hrvatskega bloka;

2. Oni zastopniki srbskega naroda, ki so zadnje mesece javno obsodili današnji nazadnjaški režim, ki je tudi za srbski narod nesreča in propast, naj omogočijo v parlamentu in tisku, da se današnja vlada zruši in upostavi koncentrijska vlada kot volilna vlada in vlada za sporazum s Hrvati. Nova vlada naj pripravi vse potrebno za nove volitve, zlasti pa naj prežene z vlade nasilne in korumpirane zastopnike današnjega režima na Hrvatskem, v Dalmaciji in v Bosni.

3. Vnanja politika mora biti miroljubna, toda odločna v obrambi naših mednarodnih pravic;

4. Celokupna finančna in gospodarska politika naj se ravna izključno po najnujnejših ljudskih potrebah.

To so glavne zahteve hrvatskega bloka. Mi Slovenci pa stojimo lepo ob strani in gledamo in čakamo... Sam Bog ve, na koga in kaj!

Nazaj, nazaj na 1. 1918!

(Stojan M. Protič o vidovdanski ustavi.)

Bivši ministrski predsednik Stojan M. Protič vodi že dve leti neizprosno boj proti vidovdanski ustavi. O tem predmetu je napisal že celo vrsto člankov in podal dolgo vrsto izjav, toda nobena njegova izjava doslej še ni bila tako odločna in energična kakor sledeča:

»Meni se zdi, da življenska moč vidovdanske ustave pojema. Sicer ji poskušajo vbrizgniti še nekoliko morfije, da ji podaljšajo življenje še za par dni, toda njena usoda je zapečatena. Druga tudi ni bilo pričakovati. Ta ustava nam ne more prinesiti drugega kakor nov Vidovdan. Namesto da smo

temelje naše nove države v osvobodjeni ujedineni kraljevini spojit z dnevnim dostojanstvom odbite avstrijskega ultimatum 1. 1912., ali pa z dnem usodne odločbe v Nišu, ko je Srbija dvignila zastavo osvoboditve in ujedinenja celokupnega našega naroda, ali pa z dnem slavne kumanovske bitke, ko smo se maščevali za Kosovo, ali pa z dnem 1. decembra 1. 1918., ko smo svetu objavili ustanovitev naše nove

kraljevine, smo spojili svojo novo ustavo s spomini na Vidovdan, ko smo Srbi izgubili carstvo in je bil naš narod razkovan na štiri dele.

Vidovdanska politika je ozkosrčna in nesrečna. To politiko je treba zapustiti. Bolje bi bilo, če je sploh ne bi bili nikdar začeli. Ako hočemo živeti v bratrski slogi in napredovati, se moramo vrniti nazaj k politiki 1. 1918. in popraviti vse, kar smo do 1. 1920. zagrešili.

Dnevne vesti.

Občni zbor slovenske samostojne kmečke stranke se je vršil v ponedeljek, dne 27. novembra v Ljubljani. Zborovanja se je udeležilo 250 ljudi in g. minister Pucelj. O nedeljivi Sloveniji, o zakonodajni avtonomiji in o tem, da naj bi bil na slovenskih tleh Slovenec sam svoj gospod, si niso upali govoriti niti ljudje niti g. minister Pucelj. Mnogo so pa govorili o svinjah.

Nova kočevska železnica. Kakor izvemo iz dobro poučenega vira, začno graditi novo kočevsko (Puceljevo) železnico že prihodnji teden.

Biba leze... Dinar leze na curiški borzi počasi nazaj. Pretekli teden je prilezel na 1.77. To se pravi: Za 100 naših kron so dali v Švici pretekli teden 1 frank in 77 centimov. Treba bo torej postaviti bibi zopet nekaj dolarjev, da bo lezla na kvišku. Potem bo lezla nekaj časa po dolarjih, kadar bo pa prilezla na rob, se bo prevrnila navzdol.

Iz državnega sveta SHS. Član državnega sveta, prečan, opozori predsednika enega izmed odsekov, Srbijance: »Gospod, če hočemo delati, potrebujemo tudi zakonike in knjige!« — Nato predsednik: »Šta Vam trebaju knjige? Kad Vas pitaju, kažite »Da« ili »Ne« i gotovo!«

Objava. Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani naznanja, da posluje od 4. decembra 1922 dalje v lastni palači na Miklošičevi cesti št. 10. Številka telefona je do nadaljnjega samo 57.

Trgovska ponudba v „jugoslovanščini.“ Neka tvrdka razpošilja ponudnice sledeče vsebine: »Poštovani gospodine! Dokumentovani renome naše firme za importnu i eksportnu liferaciju raznih fabričkih artikela garantuje za kvalitetu naših prvoklasnih artikela. Oferiramo Vam po dnevnem kursu sledeču robu: Odela štofova i cajg. Pelamantli. Štofovi engleski za odela i šinjele (= plašč). Krevetski veš (= perilo). Štikani veš za dame i devojke. Veš i triko garniture za odojčad. Hozentregere, štrumpantlike, pantlike za aupuc. Marienbadski štikeraji. Firangi po metru za teaterske bine (= oder). Cokle i šinjele sve numere. Inštrumente za muziku. Mašine za filovanje šnica i svu ostalu plehnatu robu«

Domači zdravnik.

Rak v notranjih človeških organih.

Spoznanje, je li bolezen v notranjosti človeka v tem ali onem slučaju rak ali ne, je jako težko in tudi vestnemu zdravniku ni v vsakem slučaju mogoče. Nastopajo pa v slučaju raka s. oraj vedno tipični znaki. Ako nastopi to ali ono tako znamenje, je sum na raka upravičen, bolnik pa se mora podvreči potem natančni zdravniški preiskavi brez odlašanja. Kajti tudi v teh slučajih velja pravilo, da je pomoč uspešna le, ako je pravočasna.

Znaki pa so sledeči: krvavitev, oziroma krvav iztok iz prizadetega organa, ovirano delovanje od raka napadnega dela in splošno hujšanje in slabljenje prizadete osebe. Tako se n. pr. pri raku v želodcu ali črevesu kaže kri v iztrebkih; pogosto nahajamo mesto čiste rdeče ali pa črne krvi samo krvavo vodeno ali gnojno tekočino. Pri raku v sečnih (scalnih) organih n. pr. v mehurju, je kri primešana urinu (vodi).

Drugi gori omenjenih znakov, namreč ovirana funkcija dotičnega organa javlja se v prebavnem traktu kot ovira prebavljanja. Rak v požiralniku otežkoča ali onemogočuje požiranje; v želodcu zastaja v slučaju raka najprej gosta, potem pa tudi redka hrana; bolnik začne končno bruhati. Istotako povzroča rak na črevesu ovire v prebavi; bolnik mora rabiti umetna sredstva, če

hoče doseči izpraznjenje blata; trebuh postaja vedno bolj napet, ker tudi vetrovi v takem slučaju zastajajo. Pri raku v grlu ali sapniku postaja dihanje vedno težje, izmeček krvav in gnojen.

Mogoče najvažnejše znamenje je pa telesno oslabiljenje bolnika prizadete od raka; to velja seveda tudi, ako nastopa rak na površini telesa. Bolnik prične hujšati, včasih že dokler zavziva še zadostno hrano. Barva kože, posebno lica postaja bleđa, pogosto rumenkasto bleđa. Nastopa splošno telesno utrujenost, mine veselje za delo in bolnik si želi vednega počivanja.

Opozorjamo na gori omenjene znake, ki seveda niso nikak dokaz, da gre v danem slučaju res za raka. Podobne znake lahko povzroča tudi kaka druga povsem nenevarna bolezen. Ako pa nastopijo podobni znaki, naj bolnik ne čaka, temveč čim prej poišče zdravniške pomoči, oziroma ugotovitve značaja bolezni. Če se izkaže, da gre za nenevarno bolezen, tem bolje; če pa je bolezen resna, vsaj bolnik upa, da bo pomoč uspešna. Če bi pa v takem slučaju čakal in odlašal ugotovitev značaja bolezni, zamudil bi pogosto pravi čas in potem seveda bila bi vsaka pomoč najsibo operacija ali obsevanje z rentgenovimi žarki, prepozna ali brezuspešna.

Izvozna carina.

Govoriti hočemo seveda o izvozni carini na svinje. To je danes glavna stvar v našem gospodarstvu.

V najnovejšem času se je razvil zaradi izvoznih carin na prasce med dvema slovenskima ministroma, dr. Žerjavom in g. ministrom Puceljem, jako hud boj: Dr. Žerjav hoče imeti visoko carino, da ohrani prasce doma in da jim padejo cene, gospod minister Pucelj pa hoče imeti nizko izvozno carino na svedraste repke, ker bi jih rad spravil čez mejo.

Ta dva odlična naša rojaka, katerima se seveda ravno zaradi „svinjske afere“ smeja ves belgrajski in ž njim vred ves ostali svet, imata v tem vprašanju vsak svoje nazore.

Dr. Žerjav pravi: »Mi ne smemo dovoliti izvoza svinj. Kajti kolikor več svinj bo v Jugoslaviji, toliko cenejše bodo. Zato bodo tudi naši obrtniki in uradniki v mestih lahko cenejše živeli, ker bodo dobili za 10 kron kar pol prešiča, kadar bo prašičev dovolj. Tako pa ne govori dr. Žerjav samo zaradi občinskih volitev v Ljubljani, ampak zato, ker je... (glej §104. kazenskega zakona!).

Gospod minister Pucelj pa pravi: »Če kmet ne bo prodal svoje živali po svetovni ceni, tudi ne more kupovati industrijskega blaga, ki ima pri nas svetovno ceno. Če je obleka draga, je drag tudi krompir. To je čisto naravno.«

Gospod minister Pucelj tega sicer ni vedel takrat, ko so v Ljubljani zbrani gospodje ministri sklenili zvišati izvozno carino do nedogledne višine, ampak nekoliko pozneje. To pa nič ne stori. Gospodje ministri imajo čas priti do pameti prej ali pozneje, kakor pač gre. O Tirolcih pravijo, da postanejo pametni v 40. letu svoje starosti, kar se o Slovencih ne da vedno trditi. Nekateri med nami sreča pamet šele pozneje. (Jaz se bližam n. pr. že 50. letu svoje starosti, pa me še ni. To povem, da ne bo zamere. Op. odg. ur.).

Pa pustimo šalo pri strani in poglejmo, kako je ta stvar v praksi.

V privatnem gospodarstvu je naveda, da mora vsak, kdor hoče kdaj kaj imeti (in najsi bo tudi le kredit), več pridelati in več zaslužiti kakor porabi. To je osnovno pravilo vsakega gospodarstva, privatnega in državnega. Kdor se tega pravila drži, bo imel kredit in bo imel denar in sicer dober kredit in dober denar, čegar vrednost ne more uničiti nobena špekulacija in nobena borza.

Dr. Žerjav pa se s svojo zahtevo po zvišanju carini od tega pota zelo oddaljuje. Njegova gospodarska politika je slaba kopija one nesrečne in bedaste dunajske politike takoj po vojni, ko so socialistični in krščansko-socialni ljudje na Dunaju zahtevali, da morajo trgovci in producenti prodajati svoje blago za ničvredne avstrijske krone. Posledica te politike je bil silen naval tujcev na Dunaj, ki so pokupili s svojo „zdravo“ valuto vse dunajske blagovne zaloge. Avstrija je takrat doživela svoj „Ausverkauf“. Ko so pa bile stare zaloge razprodane, in so morali Dunajčanje naročiti blago iz inozemstva za silno drag denar, so se jim odprle oči! Danes je „Ausverkauf“ konec in Dunaj je postalo zopet mesto, o katerem velja stari pregovor: Kdor hoče iti na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj!

Dunajska „socialistična“ demagogija pa je imela vsaj glavo in rep, ker je bila dobro preračunana za politične namene. Dunajska gospodarska politika je imela za cilj oprostiti Avstrijo plačevanja vojne odškodnine. Ta cilj so Dunajčanje bržkone tudi dosegli. Plačali so ga sicer jako drago, a dosegli so ga le.

Pri nas pa moment plačevanja vojne odškodnine odpade in zato je „dunajska“ Žerjavova gospodarska politika popolnoma napačna. Če bomo mi razprodali svoje blago po „dunajskih“ cenah, bomo imeli lepega dne prazne zaloge, v blagajnah pa skromen kupček umazanega in razcefranega papirja, nikjer pa ne bo mednarodnih kreditov, kakor so jih dobili Dunajčanje!

Priznati moramo, da je Puceljeva pot boljša in pravilnejša. On pravi: Pustite kmete, naj prodajajo svoje pridelke po konkurenčnih svetovnih ce-

nah! Po teh cenah naj se ravnaajo vsi kmetje: slovenski, vojvodinski in macedonski tudi. Seveda je treba iz tega dejstva izvajati tudi potrebne posledice! Ako kmet proda svoj pridelek po svetovni ceni (t. j. v zlatu), mora plačati tudi svojim izkupičkom primeren davek! In če bo država pobirala ta davek ne samo v Sloveniji, ampak tudi v Vojvodini in v Macedoniji, bo država dobila toliko denarja, da bo tudi svoje nastavljenice lahko plačevala tako, da tudi oni ne bodo ostali brez kruha in brez mesa. Tega pa ravno država ne dela: Država pobira davek pač v Sloveniji, ne pa v isti meri tudi v ostalih krajih države, zlasti ne v južnih. Jasno pa je, da borih par tisoč kmetov v Sloveniji ne more rediti cele države in njenega prebivalstva.

Mi se iz svoje gospodarske zagate ne bomo rešili prej, dokler se ne povrnemo na staro, solidno gospodarsko pot. Ta pot nam pravi: Prodaj to, kar imaš odveč, po konkurenčni ceni, plačaj od svojega dobička primeren davek, država pa naj s tem davkom vzdržuje toliko naprav in redi toliko uradnikov, kolikor jih more! Komur ostane 1 goldinar na dan prihranka, ta ne more piti vsak večer šampanjca po 10 goldinarjev, pač pa si lahko privoščiti četrt vina. Tako je tudi v državi. Če ves davčni dohodek ne znaša toliko, da si lahko vzdržujemo svoja vseučilišča, se je treba pač zadovoljiti z ljudsko šolo (toliko le zaradi primere).

Vse obsodbe pa je vredna tista trapasta gospodarska politika, ki hoče iz papirnate jugokrone po sili napraviti 5 zlatih dolarjev. Tega problema tudi dr. Žerjav ne bo rešil. Ako hoče on uradnikom dobro, naj pusti kmetom in trgovcem in producentom zaslužiti, potem naj jih primerno in enakomerno obdavči, in videl bo, da bo toliko dobil, da bo tudi uradnikom lahko toliko dal, da bodo siti in oblečeni. Če je šlo pred vojno tako, zakaj ne bi šlo po vojni? Z nasilnim gospodarskim diktatom in z raznimi deviznimi odredbami in podobnimi oslarijami, kakor jih uganja naša slavna vlada, pa ne bomo nikamor prišli.

Nameravan naskok na hranilnice. V Belgradu zidajo nad 2000 hiš. Ne zidajo pa gospodarji s svojim denarjem, ampak s pomočjo posojil, ki jih daje državna hipotekarna banka. Tej je pa zmanjkalo denarja za posojila. Zato so prišli na misel, da bi bilo dobro, če bi od prečasnkih hranilnic potegnili vse razpoložljive fondе, rezerve itd. v Belgrad v hipotekarno banko. Izgleda, da ne bomo dolgo čakali, da bodo gospodje ta svoj načrt tudi izpeljali. Potem pa z bogom denarčki!

Vrednost denarja. V Curihu so dajali zadnje dni za 100 kron 1 frank in 77 centimov, 1 dolar velja 274 kron, 1 lira pa 18 kron.

Žitne cene. Pšenica 1600 kron, stara koroza 1400, rž 1400, moka št. 0 pa 2400 kron za 100 kg.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV. Odgovorni urednik Jože Petrič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Po olnoma varno naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICA V LJUBLJANI

I. Z. Z. O. Z.

sedaj poleg nunske cerkve

1. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po 5 1/2% brez odbitka rentnega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se obrestujejo po 5%.

Hranilne vloge so vezane na dobo četrt leta po 6 1/2%, na dobo pol leta po 6 1/4%.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Antikvarijat, knjigarna HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Homöopatična lekarna

na prodaj. Po metodi lekarnar Dr. Willmar Schwabe v Le pzig, v originalni kaseti in v dveh dodatnih škatuljah s 103 steklen čicami z navodili. Zdraven tri knjige za pouk in navodilo. Vprašanja na upravo tega lista pod številko 1867.

Naiboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 6 (tik za franč. cerkvijo)

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. januarja 1923 po

5%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem decembra 1921 nad 110 milijonov kron hranilnih vlog in nad 1.100.000 kron rezervnih zakladov. — Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici), na hipoteke in v tekočem računu.

Telefon:
Pisarne št. 313.

Konfekcijska tovarna „Frande“ d. z o. z. v Ljubljani.

Telefon:
Tovarne št. 532.

Tovarna
v Stožicah pri Ljubljani.

Centralno skladišče
v Ljubljani, Emonska cesta št. 5.

Vse vrste moških in deških oblačil. Uniformiranje. Prvovrstni izdelki. Konkurenčne cene.

Slavenska banka d. d. podružnica Ljubljana

preje Jugoslovanska Union-Banka

Zagreb.

Beograd.

Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Monoštor (Baranja), Murska Sobota, Osijek, Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Škofja Loka, Velikovec, Vršac.

Agencija: Buenos Aires (Argentina).

AFILIACIJE:

Budapest: Balkan bank R. T. Split: Jugoslov. industr. banka. Wien: Bankhaus Milan Robert Alexander

Delniška glavnica in rezerve ca. K 200.000.000

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/I.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadruge zveze).

Glavnica skupno z rezervami nad K 60.000.000.

Podružnice: Džakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Solit, Šibenik. Ekipozitura: Beč. Interesna skupnost z Sveopco Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.